

Lapin yliopiston lausunto yliopistojen koulutusvastuiden muuttamista koskevista esityksistä.

Tausta: Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyynnön yliopistojen koulutusvastuiden muuttamista koskevista esityksistä

Lapin yliopisto arvostaa mahdollisuutta lausua kommenttinsa yliopistojen uusia koulutusvastuita koskeviin esityksiin.

Vaasan yliopiston esittämään oikeustieteellisen alan päivitettyyn koulutusvastuuesitykseen Lapin yliopisto suhtautuu edelleen kielteisesti. Nyt lausuttavana oleva esitys ei tuo esille sellaisia uusia perusteita, jotka puoltaisivat Vaasan yliopiston tuoreinta koulutusvastuuehdotusta. Yliopisto huomauttaa, että vuonna 2021 toteutetulla uusien koulutusvastuiden hakukierroksella Vaasan yliopiston vastaava koulutusvastuualoite herätti laajaa vastustusta alan monissa kansallisissa toimijoissa (mm. yliopistot, etujärjestöt).

Oikeustieteellisellä alalla on viime vuosina lisätty merkittävästi tutkintokoulutuksen määrää. Koulutuspaikkalaajennukset on kokemusten mukaan voitu tehdä resurssitehokkaasti ja keveämmällä hallinnollisella kulupainotuksella, koska laajennukset pohjautuvat olemassa oleviin, hyvin toimiviin ja tehokkaisiin rakenteisiin.

Koulutuslaajennuksiin sitoutumisen yhtenä motivointina yleisesti ajateltiin olevan käsitys, että näinkin merkittävällä laajennuksella oikeustieteellisen alan yliopistot Suomessa pystyvät ja sitoutuvat vastamaan alueellisiin ja kansallisiin työvoimatarpeisiin ja huolehtimaan riittävästä määrällisestä tutkintokoulutuksen laajuudesta hyvällä laadulla. Tästä näkökulmasta tarkastellen uusien tutkintokoulutusavausten legitimointi olisi ennakoimaton ja yllättävä ratkaisu.

Alan tutkintokoulutuksesta vastaavien asiantuntijoiden suurin huolen aihe on juridiikan osaamisen ja erityisesti joidenkin sen erityisalojen resurssivaje. Oikeustieteellisellä alalla on vahva vetovoima yksityisellä sektorilla, joka palkkaetunsa vuoksi pystyy tarvittaessa rekrytoimaan osaajat elinkeinoelämän palvelukseen. Hyvänä esimerkkinä tästä ovat perhe- ja jäämistöoikeuden ala, prosessioikeus sekä sosiaali- tai hyvinvointioikeus; professuurin edellyttämän osaamisen tasolla olevia asiantuntijoita on kansallisesti harvassa. Alan yliopistojen keskinäinen yhteistyö voisi osin ratkaista rekrytointihaasteita, mutta tutkintokoulutuksen järjestäminen pitkäjänteisesti edellyttää pysyviä rekrytointeja. Kun alan tutkintokoulutustarjontaa (Åbo Akademi) lisättiin, havaittiin yliopistojen keskinäisen kilpailun opetusresursseista merkittävästi kasvaneen. Rekrytointiongelmien ulottuvat myös muihin pohjoismaihin.

Pohjoisena ja laajalla maantieteellisellä alueella operoivana tiede- ja taideyliopistona Lapin yliopisto pitää tärkeänä sitä, että yliopistokenttä (kokonaisuus ja yksittäiset yliopistot) pystyy joustavasti reagoimaan todennettuihin alueellisiin ja yhteiskunnallisiin tarpeisiin. Kansallisiin ja alueellisiin työelämätarpeisiin vastaaminen tulisi toteuttaa ensisijaisesti yliopistojen välisenä yhteistyönä. Vakiintuneet oikeustieteellisen alan yliopistot ovat vahvasti edistäneet yhteistoimintaa vastatakseen kokonaisvaltaisesti lisääntyviin koulutustarpeisiin sekä koulutuksen sisältöjen kehittämistarpeisiin. Uusi Åbo Akademin aloittama tutkintokoulutus tullee helpottamaan myös Vaasan alueen elinkeinoelämän ja julkishallinnon työvoimatarpeita merkittävästi

Yhteistyön korostaminen on ollut pitkään Opetus- ja kulttuuriministeriön kansallisen korkeakoulukentän ohjauksellinen linjaus, jota on edellisen OKM:n sopimuskauden aikana pyritty vahvistamaan vuorovaikutteisella valmisteluprosessilla. Ministeriön ohjauksella on pyritty rohkaisemaan yliopistoja vahvaan yhteistyöhön esimerkiksi toiminnan suuntaamisessa, alakohtaisissa kehittämistoimissa ja keskinäisessä työnjaossa. Etenkin tutkintokoulutuslaajennusten

toteuttamisessa yliopistojen yhteistyövelvoite on vahva; korkeakouluja kannustetaan profiloitumista vahvistaviin koulutuksen yhteistyöjärjestelyihin.

Kansallisen resurssienkäytön ja tutkintokoulutustoiminnan pitkäjänteisen luonteen takia olisi paljon järkevämpää pyrkiä turvaamaan olemassa olevien yksiköiden koulutus- ja tutkimusresurssit, kuin perustaa uusia yksiköitä ilman uusia resursseja tai ottamalla resurssit vanhoista yksiköistä, jotka jo nyt toimivat resurssinäkökulmasta äärirajoilla. Lapin yliopisto on myös huolissaan akateemisesta laadusta; laadukas, alueellisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti vaikuttava tieteellinen tutkimus (tutkimusyksikkö) on useamman vuoden systemaattisen kehittämistyön tulos, jonka varaan voidaan turvallisesti rakentaa sekä perustutkintokoulutusta että tieteellistä jatkotutkintokoulutusta.

Mikäli vahvasti alueellisiin koulutustarpeisiin vastaaminen edellyttää uuden tutkintokoulutuksen aloittamista, on se tehtävä harkiten ja varmistaen, että mahdolliset kokeilut ja neuvottelut ohjauksenalalla toimivien lähiyliopistojen kanssa on toteutettu todennettavasti. Lisäksi tulisi varmistaa, että uudella avauksella on riittävä tieteellinen osaamisperusta, jota syventämällä voidaan vastata normatiivisesti säädeltyyn koulutusalaan. Alalle valmistuvat sijoittuvat koko Suomen alueelle (esim. Lapista valmistuvista oikeustieteen maistereista lähes 60% työllistyy muualle Suomeen). Paikallisilla tarpeilla ei oikeustieteen alaan suuntautuvaa tutkintokoulutusavausta voi perustella, kun tutkintokoulutusta tarjoavat yliopistot ovat lisänneet aloituspaikkoja ja niistä valmistuneet työllistyvät hyvin ympäri Suomen.

Rehtori Antti Syväjärvi

Lapin yliopisto